

Огляд основних вимог нормативних документів, який допоможе якісно підготуватись до атестації і побудувати чітку та ефективну траєкторію роботи в міжатестаційний період

Базовими документами, які регламентують роботу педагогічного працівника в міжатестаційний період і процедуру проведення атестації, є:

- Закони України [«Про освіту»](#), [«Про повну загальну середню освіту»](#), [«Про дошкільну освіту»](#);
- [наказ МОН від 09.09.2022 № 805 «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників»](#) (далі - Положення);
- [Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»](#) (далі - Порядок).

Діяльність педагога в міжатестаційний період має бути спрямована на розвиток та вдосконалення загальних і професійних компетентностей для реалізації кожної трудової функції, визначених Професійними стандартами.

Слід звернути увагу, що [наказом МОН від 29.08.2024 № 1225](#) затверджено **новий** професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Зокрема цей документ містить розширений опис пяти трудових функцій, який включає такі складові:

- компетентності;
- знання;
- уміння та навички;
- **комунікація**;
- **відповідальність і автономія**.

Профстандарт буде використовуватись для розроблення посадових інструкцій до відповідних посад та оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників.

Міжатестаційний період

Міжатестаційний період – це проміжок часу між проходженням педагогічним працівником попередньої та наступної атестації. Згідно з Положенням він не може бути меншим за три роки, крім випадків позачергової атестації за ініціативи педагогічного працівника. До цього періоду **не** включається:

- час перебування в соціальних відпустках;
- навчання у закладах вищої освіти;
- період, на який переноситься атестація.

Підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації й проводиться в міжатестаційний період відповідно до законодавства. Порядком встановлено таку періодичність та мінімальний загальний обсяг підвищення кваліфікації впродовж п'яти років для педагогів:

- закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти – щороку. Мінімальний обсяг – 150 годин (5 кредитів ЄКТС);
- закладів дошкільних, позашкільних, професійних (професійно-технічних) закладів освіти – не рідше одного разу на п'ять років. Мінімальний обсяг – 120 годин (4 кредити ЄКТС).

До загального обсягу включаються всі години підвищення кваліфікації незалежно від суб'єкта підвищення кваліфікації, виду, форми чи напрямку.

Згідно з нормативними документами педагогам гарантується вільний вибір установ та організацій, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників. Залежно від власних потреб і побажань, педагоги можуть обирати зручний формат підвищення кваліфікації.

Нагадуємо, що ТОВ Освітній проект «На Урок» є суб'єктом підвищення кваліфікації на підставі Пункту 9 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників та наявності коду виду економічної діяльності 85.59 «Інші види освіти, н.в.і.у.»)

Відповідно [до ст. 51 Закону України «Про повну загальну середню освіту»](#) **обов'язковими** напрямками підвищення кваліфікації педагогічних працівників шкіл є:

- робота з учнями з особливими освітніми потребами;
- надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу.

Кількість годин за кожним із цих напрямів має становити **не менше 10 % від загального обсягу** підвищення кваліфікації за п'ять років.

Бажаєте підвищити рівень професійної майстерності за цими напрямками та дізнатись багато корисної та актуальної інформації? Долучайтесь 19.09. - 20.09.2024 до учасників [Всеукраїнської інтернет-конференції «Інклюзивна освіта в НУШ: тенденції та інновації»](#) та перегляньте Всеукраїнську інтернет-конференцію [«Психологічна підтримка та безпека учасників освітнього процесу»](#) у запису.

Для підтвердження підвищення кваліфікації педагог має:

- протягом одного місяця після завершення навчання подати до педагогічної ради закладу освіти клопотання про визнання результатів підвищення кваліфікації та відповідний документ;
- не пізніше 25 грудня проінформувати керівника закладу освіти про стан проходження ним підвищення кваліфікації у поточному році з додаванням копій отриманих документів (відповідна інформація зберігається в особовій справі працівника).

Окремі види діяльності педагогічних працівників (участь у програмах академічної мобільності, наукове стажування, самоосвіта, здобуття наукового

ступеня, вищої освіти) можуть бути визнані педагогічною радою як підвищення кваліфікації відповідно до Порядку.

Процедура проведення атестації

Залежно від компетенції та повноважень освітньої установи Положенням визначено такі рівні атестаційних комісій:

- комісія I рівня (створюється у закладах освіти, у яких працює понад 15 педагогів) – атестує педагогічних працівників закладу освіти (крім керівника);
- комісія II рівня – атестує керівників підпорядкованих закладів освіти та педагогічних працівників закладів освіти, у яких працює менше 15 педагогів, й розглядає апеляції на рішення атестаційних комісій I рівня;
- комісія III рівня – атестує керівників закладів освіти, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям та розглядає апеляції на рішення відповідних атестаційних комісій I рівня та II рівня.

Щорічно **не пізніше 20 вересня** керівник закладу освіти/органу управління освітою видає наказ про створення атестаційної комісії, у якому визначається:

- персональний склад атестаційної комісії (*не менше п'яти осіб*);
- голова та секретар атестаційної комісії.

До 10 жовтня поточного року атестаційні комісії мають скласти і затвердити:

- список педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації в наступному календарному році (*якщо педагог відсутній у списку, він має не пізніше 20 грудня поточного календарного року подати заяву до атестаційної комісії*);
- строки проведення атестації педагогів;
- графік проведення засідань атестаційної комісії;
- строк та адресу електронної пошти для подання педагогічними працівниками документів (у разі подання в електронній формі).

Упродовж **п'яти робочих днів з дня прийняття цього рішення** вищезазначена інформація оприлюднюється на вебсайті закладу освіти/ органу управління у сфері освіти.

Протягом **наступних п'яти робочих днів** педагогічний працівник, який атестується, може подати до атестаційної комісії документи, що, на його думку, свідчать про педагогічну майстерність та/або професійні досягнення (*документи, які зберігаються в особовій справі педагогічного працівника, не подаються до атестаційної комісії, яка створена у закладі освіти/ органі управління, де вони зберігаються*). Положенням дозволено подавати матеріали:

- в паперовій формі;

- в електронній формі (кожен документ в окремому файлі у форматі PDF). Вони надсилаються на адресу електронної пошти, попередньо визначеною атестаційною комісією, з підтвердженням про отримання.

Усі надані матеріали, які відповідають вимогам, приймаються та реєструються секретарем атестаційної комісії.

У разі виникнення питань до педагога, зокрема пов'язаних з поданими ним документами, атестаційна комісія може запросити його на своє засідання, яке також може бути проведено в режимі відеоконференцзв'язку. Запрошення на засідання має бути вручено педагогу **не пізніше 5 робочих днів до його проведення** шляхом вручення його під підпис або надсилання його в сканованому вигляді на адресу електронної пошти (із підтвердженням про отримання).

У разі неявки педагогічного працівника через тимчасову непрацездатність або інших обставин, що не залежать від його волі, атестаційна комісія проводить засідання за його відсутності. Крім того, представляти інтереси педагога на засіданнях атестаційних комісій може його представник за письмовою довіреністю чи договором доручення, оформленими відповідно до вимог законодавства.

За результатами вивчення педагогічної діяльності працівників атестаційні комісії I рівня (*не пізніше 01 квітня*) та комісії II - III рівня (*не пізніше 25 квітня*) мають прийняти рішення про:

- відповідність (невідповідність) педагогічних працівників займаним посадам;
- присвоєння/підтвердження кваліфікаційних категорій і педагогічних звань або про відмову відповідно. Слід зазначити, що якщо відмова стосується категорій «спеціаліст першої категорії» чи «спеціаліст вищої категорії», атестаційна комісія приймає рішення про відмову у присвоєнні/підтвердженні раніше присвоєного педагогічного звання.

Чергова атестація педагогічних працівників

Згідно з Положенням атестація педагогічних працівників є обов'язковою й проводиться **не раніше ніж через рік** після призначення його на посаду. Педагог проходить чергову атестацію **не менше одного разу** на 5 років, крім таких випадків:

наявність тимчасової непрацездатності;

настання інших обставин, що не залежать від його волі та перешкоджають проходженню ним атестації.

У таких випадках проведення атестації має бути перенесено за рішенням відповідної атестаційної комісії до припинення таких обставин, але **не більше ніж на один рік**. За педагогічним працівником зберігається раніше присвоєна кваліфікаційна категорія (педагогічне звання) до проходження ним атестації у порядку, визначеному цим Положенням.

Позачергова атестація педагогічних працівників

Підставами для проведення позачергової атестації педагогічного працівника може бути ініціатива:

1. керівника закладу освіти у разі зниження якості його педагогічної діяльності;
2. педагога, освітній рівень та стаж роботи якого відповідає вимогам, за наявності однієї з таких умов:
 - визнання його переможцем, лауреатом фінальних етапів всеукраїнських, міжнародних фахових конкурсів;
 - наявність освітньо-наукового/освітньо-творчого, наукового ступеня;
 - успішне проходження сертифікації.

Для проведення позачергової атестації педагогічний працівник **до 20 грудня** має подати заяву (додаток 1 до Положення) до атестаційної комісії.

Позачергова атестація керівника закладу освіти проводиться за ініціативою керівника відповідного органу управління у сфері освіти у разі виявлення низької якості освітньої діяльності закладу освіти за підсумками інституційного аудиту.

Присвоєння кваліфікаційних категорій

Кваліфікаційні категорії присвоюються педагогічним працівникам за умови наявності в них:

- освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня, підтвердженого відповідним документом про освіту;
- стажу роботи на посаді педагогічного працівника (визначається відповідно до даних його особової справи, трудової книжки, відомостей з Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо).

Педагогічні працівники, які працюють у закладах освіти та мають вищу освіту за спеціальностями, що не відповідають навчальним предметам або педагогічній діяльності за посадою, вважаються такими, що мають відповідну посаду професійну кваліфікацію та атестуються як такі, що мають відповідну освіту.

Залежно від отриманого ступеня вищої освіти та стажу роботи педагогам можуть присвоюватись/підтверджуватись такі категорії:

- «спеціаліст» (*вимоги: освітній рівень педагога - фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр чи магістр*);
- «спеціаліст другої категорії» (*вимоги: освітній рівень педагога - молодший бакалавр, бакалавр чи магістр (для працівників ЗДО - фаховий молодший бакалавр), стаж - не менше 3-х років*);

- «спеціаліст першої категорії» (вимоги: освітній рівень педагога - бакалавр, магістр (для працівників ЗДО - фаховий молодший бакалавр або молодший бакалавр), стаж - не менше 5 років);
- «спеціаліст вищої категорії» (вимоги: освітній рівень педагога - магістр, стаж - не менше 7 років).

Без дотримання послідовності можуть бути присвоєні кваліфікаційні категорії педагогічним працівникам, які:

- мають науковий ступінь та стаж роботи на посаді не менше 1 року (може бути присвоєна категорія «спеціаліст вищої категорії»);
- не мають педагогічної освіти, але мають стаж роботи в одній із галузей економіки (крім освітньої) та працюють на посадах педагогічних працівників («спеціаліст другої категорії» - за наявності не менше 2 років стажу роботи, «спеціаліст першої категорії» - не менше 5 років, «спеціаліст вищої категорії» - не менше 7 років).

Присвоєння (підтвердження) педагогічних звань

Педагогічні звання присвоюються (підтверджуються) педагогічним працівникам, які **мають** кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії» та «спеціаліст вищої категорії» й демонструють високі професійні досягнення, зокрема:

- впровадження і поширення методики компетентнісного навчання та нових освітніх технологій;
- надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії);
- участь у процедурах і заходах, пов'язаних із забезпеченням якості освіти та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти;
- переможці, лауреати всеукраїнських, міжнародних фахових конкурсів;
- підготовка учнів-переможців всеукраїнських, міжнародних олімпіад, конкурсів, змагань, тощо.

Педагогічне звання «вихователь-методист» може присвоюватися музичним керівникам та інструкторам з фізичної культури закладів дошкільної освіти.

Атестація окремих категорій педагогів

Положенням визначено особливості проведення атестації педагогів, які:

- **мають педагогічне навантаження з декількох предметів.** Їхня атестація проводиться з того предмета, який викладається за спеціальністю, але необхідною умовою є підвищення кваліфікації з навчальних предметів, які є обов'язковими для вивчення згідно з освітньою програмою закладу освіти. Присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження;

- **працюють за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору.** Такі педагоги атестуються на загальних підставах;
- **обіймають різні педагогічні посади в одному чи різних закладах освіти** (зокрема керівники закладів освіти, які викладають предмети або здійснюють іншу педагогічну роботу). Такі педагоги атестуються за кожною з посад;
- **працюють у різних закладах освіти за однією посадою та/або викладають один предмет.** Вони атестуються за основним місцем роботи, результати атестації (кваліфікаційна категорія, педагогічне звання або тарифний розряд) поширюються на все педагогічне навантаження за всіма місцями роботи та/або посадами;
- **довантажені годинами з інших предметів в міжатестаційний період.** Присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження до чергової атестації;
- **переходять на інші педагогічні посади у закладі освіти, переводяться з одного закладу до іншого або переривають роботу на педагогічній посаді** (незалежно від тривалості перерви). За такими працівниками зберігаються кваліфікаційні категорії та педагогічні звання, присвоєні за результатами останньої атестації, а наступна здійснюється не пізніше ніж через два роки після прийняття їх на роботу;
- **призначені на посади педагогічних працівників відповідно до частини п'ятої [ст. 58 Закону України «Про освіту»](#) та ті, які пройшли педагогічну інтернатуру.** Такі працівники атестуються упродовж другого року роботи (не раніше ніж через один рік після призначення на посаду);
- **успішно пройшли сертифікацію.** Вона зараховується (один раз протягом строку дії сертифіката) як проходження чергової або позачергової атестації, що проводиться за ініціативи педагогічного працівника. Педагогу присвоюється відповідна кваліфікаційна категорія та/або педагогічне звання без урахування тривалості міжатестаційного періоду, вимог до освітнього рівня та стажу й без проведення будь-яких заходів, пов'язаних із вивченням і оцінюванням його діяльності та професійних компетентностей.